

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

D. Bonaventuræ & D. Thomæ opiniones circa constitutionem diuinarum
personarum Memb. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

nitare cap. 12. *Sola relatio inquit, multiplicat Trinitatem.* Anselmus de Incarnatione cap. 3. & de processione Spiritus sancti cap. 1. aperte docet personas solum distingui relationibus, neque in eis esse aliud, quam communem essentiam, & relationes, quibus ab invicem distinguuntur. & cap. 3. affirmat in divinis omnia esse unum, ubi non obviat relationis oppositio. Quo axiomate vitur Concilium Florentinum sess. 19. Iustinus martyr in expositione fidei in principio, relationibus, originibusque, docet personas constitui in esse hypostasem, ab invicemque distingui. Hieronymus, aut quicumque eius operis est autor, in expositione symboli Damasci tomo 4. Tres, inquit, personas expressas sub proprietate distinguimus: ex antecedentibusque & sequentibus constat, nomine proprietatis intelligere proprietatem relationam. Damasc. lib. 1. fidei orthodoxæ ca. 10. *Quid, inquit, habet una trium personarum, habet alia, præter ipsam sententiam generationem, & processionem.* subiungitque: *In his enim solis personarum proprietatibus, differunt ab invicem res sanctæ hypostases.* Constat autem prædictas proprietates à Damasceno expressas non esse absolutas, sed relationas. Epiphanius lib. 3. aduersus hereses heresi 73. docet, notionem paternitatis & filiationis in divinis manifestare naturam Patris & Filij hoc est, rationes eorum formales. Quibus verbis satis aperte innuit, Patrem & Filium constitui distinguique ab invicem per relationes. Ambrosii. de fide ad Gratianum Augustinum cap. 2. ait: *Non Pater ipse qui Filius, sed inter Patrem & Filium generationis expressa distinctio est, ut ex Deo Deus, &c.* Vbi manifeste affirmat, Patrem & Filium distingui per generationem, quam constat, non absolutum quid, sed relatiuum esse in diuinis. In eadem sententia est Bernardus 5. lib. de consideratione cap. 8. Augustini præterea scopus 5. libr. de Trinitate est ostendere, in diuinis absoluta omnia esse unum, dicique singulariter de tribus personis diuinis: distinctionem verò esse in relatiuis, solaque relatiua ita conuenire vni personæ, vt non conueniant aliis. Lege præterea cap. 5. 11. 13. & 14. & 6. de Trinitate cap. 2. *Quisquid, inquit, ad se dicuntur (Pater videlicet & Filius) non dicuntur aliter sine altero, id est, quicquid absolutum est in Patre & Filio, utriusque conuenit.* Quare ex sententia Augustini eo loco Pater & Filius non distinguuntur per absoluta. Idem docet 7. de Trinitate cap. ultimo sub finem, & lib. 9. cap. 1. Idem docet Fulgentius de fide ad Petrum cap. 1. & 2.

MEMBRUM II.

Diui Bonauentura, & D. Thomæ opiniones circa constitutionem diuinarum personarum.

Diui Bonauentura opinio personarum constitui originibus.

Fundamentum D. Bon.

Diuus Bonauentura in 1. distinctione 26. q. 3. in ea est sententia, vt dicat, personas diuinas constitui potius, & inter se distingui originibus, actibusque notionalibus, generatione videlicet actiua, generatione passiuâ, & spiratione passiuâ, quam relationibus, id est, quam paternitate, filiatione, & spiratione passiuâ, sumpta vt est relatio. Ducitur potissimum, quoniam relationes originis consequuntur, originis ipsas, actusque notionales, qui sunt tamquam rationes fundandi relationes, vt paternitas consequitur generationem actiuam, qua Pater producit Filium, & filiatio generationem passiuam, qua Filius producitur: ergo persona prius sunt constitute ac distinctæ inter se per originem, quam relationes aduenire intelligantur, & per consequens originem sunt potius vocanda proprie-

tates constituentes personas, quam relationes.

D. Thom. hoc loco, Durand. in 1. d. 26. q. 1. communiorque Scholasticorum sententia, affirmat personas diuinas potius constitui, ac distingui relationibus, quam originibus. Id probant primò, quoniam licet relatio & origo, vt paternitas & generatio actiua, idè sint, attamen origo significatur vt forma extrinseca, videlicet generatio vt actio egrediens à Patre, relatio verò, vt forma intrinseca manens in Patre: cui ergo res per intrinseca constituantur, & distinguantur, sanè persona potius dicendæ erunt constitui, & distingui inter se per relationes, quam per originem.

B. Secundo, generatio significatur vt actio procedens à persona Patris: ergo præsupponit personam Patris, ac proinde persona Patris per aliquid aliud præsupponitur, præintelligiturque constituta, nempe per relationem. Item natiuitas significatur & intelligitur vt via ad Filium: ergo præsupponitur ad Filium, ac proinde, nostro intelligendi more, non constituit Filium, sed Filius per aliquid aliud præintelligitur constitutus, nempe per relationem.

Quia verò aduersus hanc sententiam adhuc pugnat fundamentum, cui opinio D. Bonauenturae potissimum innititur, nempe relationes originis cõsequuntur, tamquam rationem fundandi actus notionales, originisque ipsas, vt paternitatem consequitur generationem actiuam, eaque ratione suppositum Patris, quòd ad generationem actiuam præsupponitur, constitui non posse ex paternitate, que nostro intelligendi more cõsequitur generationem actiuam. Respondet D. Thomas art. 4. sequenti, proprietatem personalem Patris posse considerari duobus modis: vno, quatenus relatio est, atque hoc modo spectatam posteriorem esse nostro modo intelligendi generationem actiuam, nec constituitur posse suppositum Patris, quòd generatio actiua præsupponit altero verò modo posse spectari, vt forma est constitutiua, eoque modo spectatam, nostro intelligendi more, esse priorem generationem actiuam, postque constituitur suppositum Patris, à quo generatio actiua emanat.

E. At verò magna est controuersia inter sectatores D. Thomæ, an ex sententia D. Thomæ ac veritate, paternitas constituat suppositum Patris, vt relatio, & vt apprehensa conceptu relatiua: an verò non vt relatio, neque vt apprehensa conceptu relatiua. Bartholomæus Torres hoc loco affirmat relationem, quatenus relationem, duo habere. Vnum est, esse formam constitutiua relatiua in esse talis relatiua. Alterum verò referre illud ad terminum, v.g. paternitatem, quatenus paternitatem, habere, tum constituitur patrem in esse patris, tum etiam referre illud ad filium: eaque ratione quatenus relationem, & esse formam constituentem patrem in esse patris, & esse formam referentem patrem ad filium, hinc vult, paternitatem, quatenus paternitas est, constituitur patrem, attamen, vt habet solum primum munus, nempe esse formam, per quam pater constituitur in esse patris: non verò vt habet secundum munus, hoc est, esse id, quo pater referretur ad filium. Prioriq; modo spectatam, ait, nostro intelligendi more esse priorem generationem actiuam: spectatam verò secundo modo, videri posteriorem generationem actiuam, tamquam rationem fundandi, quam supponit. Quando ergo dixit D. Thomas, proprietatem personalem non constituitur quatenus relatio est, exponit Torres, id est, quatenus refertur ad terminum. Constituitur tamen intra limites relationis, hoc est, quatenus est forma, qua pater, verbi gratia, constituitur in esse patris. Atque hoc censet voluisse Diuum Thomam significare, dum dixit, proprietatem personalem, vt hor-

mam constitutum, praetelligi generationi actiuae. In hac eadem sententia videtur fuisse Caietanus art. 4. sequenti, ubi distinguit relationem (paternitatem, v. g.) ut exercet actum referendi ad Filium, ut est forma constitutiva Patris in esse hypostatico ac relatio Patris. Priori modo appellat eam relationem ut exercitam, hoc est, ut exercet actum referendi ad Filium: posteriori vero, relationem, ut conceptam, & ut formam hypostaticam constitutivam Patris in esse relatio Patris, non ut exercito comparatione Filij, sed ut conceptio in se. Hoc autem posteriori modo dicit, antecedere generationem actiivam, constitueretque suppositum relatum Patris: priori vero modo subsequi, nostro intelligendi more, generationem actiivam, neque eo modo spectatam constituitur suppositum Patris, quin potius supponere illud constitutum per aliquid prius, nempe per se ipsam illo alio modo spectatam.

Hæc sententia non videtur probabilis. Primum, quia de essentia relatiui, pura Patris, est referri ad correlatiuum, ut ex definitione secunda relatiuorum est manifestum: definitur namque ab Aristotele esse id cui hoc ipsum est esse, id est, essentia, ad aliud se habere: ergo non prius Pater constituitur per paternitatem in esse relatio Patris, quam per eam respiciat Filium, quippe cum nihil denudari possit ab eo, quod est de ipsius essentia: imò vero non est aliud paternitatem constituitur Patrem in esse Patris, quam constituitur eum in esse respicientis Filium: quo fit, ut suppositum Patris secundum esse relatum Patris, nostro etiam intelligendi more, non antecedar se ipsum in esse actu respicientis Filium, exercitæve respectum ad Filium. Id quod vel ex eo potest confirmari, quod relatiua sunt simul cognitione. Secundò, non placet eadem sententia, quia non euadit difficultatem quam fugere intendit: esse namque relatiuum Patris, non solum ut terminatur ad Filium, sed etiam ut est in se effectus formalis paternitatis, tribuens illi formaliter ut sit Pater consequitur generationem actiivam tamquam rationem fundandi, ut patet in humanis: ergo vana est illa distinctio, videlicet, quod si paternitas, in esse formali paternitatis, spectetur vno modo, antecedar generationem actiivam: si vero spectetur alio modo, eam non antecedar, sed sequatur. Et quod si suppositum Patris secundum esse formale Patris spectetur vno modo, antecedar generationem actiivam, si vero spectetur alio modo, eam non antecedar, sed consequatur.

Ferrariensis 4. contra gentes c. 16. & Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. in hanc sententiam loquuntur. *Paternitas duobus modis potest spectari. Vno, ut paternitas, est apprehensa hoc conceptu relatiuo paternitas: altero, ut est hæc substantia incommunicabilis, nempe proprietas substantialis complens primum suppositum adorandissime Trinitatis in esse huius substantie individue seu incommunicabilis. Quæ quidem duplex consideratio solum est ex parte intellectus apprehendentis: unam & eandem rationem formalem alio, atque alio modo: non vero ex parte rei apprehense: sicut enim quia paternitas creatæ, & est hæc numero paternitas, & hoc numero accidens, quæ duo ex natura rei idem prorsus sunt, apprehendens potest hoc conceptu relatiuo, hæc paternitas, & hoc conceptu confuso quasi absoluto, hoc accidens, ut quaest. 29. art. 1. explicatum est, ita paternitas diuina, cum sit hæc numero paternitas: & hæc numero substantia incommunicabilis (sumpta substantia non pro essentia absoluta, sed ut distinguitur contra accidens) quæ duo ex natura rei idem prorsus sunt, apprehendens potest, tum conceptu hoc relatiuo, hæc paternitas, tum etiam conceptu*
Molina in D. Thom.

A *tu hoc absoluto, modum de absoluto habente, hæc substantia incommunicabilis, ut ibidem explicatum est.*

His ita constitutis, dicunt prædicti autores, personas diuinas non constitui ex natura rei, sed nostro intelligendi more. Præterea generationem actiivam & paternitatem esse idem prorsus ex natura rei, neque vnum esse prius altero: aramen nostro intelligendi more, quo diuina iuxta modum rerum creatarum apprehendimus, paternitatem, conceptu absoluto apprehensam, quatenus est hæc incommunicabilis substantia complens vltimò suppositum substantiale: suppositumque Patris conceptu etiam absoluto apprehensum in ratione huius hypostasis, substantiæve incommunicabilis præcedere iuxta nostrum intelligendi modum, tum generationem actiivam, tum personam Filij: eandem verò paternitatem, conceptu relatiuo apprehensam, suppositumque Patris simili notitia perceptum, subsequi nostro intelligendi more generationem actiivam, tamquam rationem fundandi, quam paternitas, estque relatiuum Patris consequitur: Patrem verò & Filium, si relatiuis conceptibus apprehendantur, esse simul natura & cognitione, eò quod sint duo correlatiua. Itaque voluè proprietates personales, quæ in se sunt relatiua, apprehensas, non conceptu relatiuo, sed absoluto iuxta sensum explicatum, esse quæ nostro intelligendi more constituunt supposita diuina, ut paternitatem, apprehensam quatenus est hæc proprietatis substantialis, constituitur primum suppositum gloriosissime Trinitatis, quatenus est hæc hypostasis, seu substantia incommunicabilis, ac tam paternitatem, quam suppositum conceptibus absolutis ita apprehensa, nostro intelligendi more antecedere generationem, suppositumque Filij. Atque hoc censent intendisse D. Thomam art. 4. sequenti.

MEMBRUM III.

Autoris sententia.

SI rectè res expendatur, quiuis facile intelliget, sententias duobus præcedentibus membris relatas inde habuisse ortum, quod ex paternitate, generatione, & supposito creato, à quo generatio emanat, earum autores meriti voluerunt paternitatem, generationem, & suppositum Patris æterni, ita scilicet, ut sicut in rebus creatis suppositum, à quo emanat generatio, antecedit generationem ipsam, & generatio paternitatem tamquam ratio fundandi, quæ eo ipso esse debet paternitate prior: sic quoque in diuinis, nostro saltem intelligendi more cum fundamento in re, primum suppositum augustissime Trinitatis antecedar generationem, & generatio paternitatem. Eaque ratione quidam eorum, difficultissimum (ut re vera est) arbitantes, dari aliquid positivum, quod paternitatem & generationem antecedar, constituatque primum suppositum sanctissime Trinitatis, & non sit quippiam absolutum, satis periculosè diuinas personas per absoluta constitui asseruerunt. Alij per generationem, alijsque actus notionales easdem personas constitui voluerunt, ea ratione ducti, quod notionales actus antecedar relationes, sufficientesque sint ad contrahendam essentiam ad incommunicabile esse diuini suppositi. Alij denique, ut ex relationibus originis potius, quam ex actibus notionalibus, diuinas personas constitui asseruerunt, ad quasdam metaphysicas, atque ut mihi quidem videtur, obscuras admodum diuinarum relationum considerationes confugerunt. Ac secundum vnam

Vnde ortum habuerunt re late sententia.